

ЛОКАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН НА ОПШТИНАКИЧЕВОИ РОМСКАТА ЗАЕДНИЦА 2023-2026

И

Акциски план за намалување на последиците од КОВИД 19 кај ромската заедница во општина – КОВИД периодот на локално ниво 2023-2024

Општи податоци за состојбата на Ромската заедница во Северна Македонија

Во областа на здравството Ромите се соочуваат со многубројни проблеми. Високиот процент на долготрајни хронични заболувања придонесуваат и до забрзана и прерана смрт кај оваа популација на граѓани.

Анализите укажуваат дека во просек Ромите живеат 10 години пократок живот од општата популација. Краткиот животен век на Ромите е документиран во многу извештаи, при што од резултатите на државниот завод за статистика укажуваат дека 7% од Ромската заедница умира на годишна возраст 25-44, додека 37% умира на годишна возраст од 45-64 години. Околу 49% умираат на возраст од 65-84, при што само 7% доживува 85 години.

Доколку пак споредиме со старосна пензија само 45% од Ромите може да дочекаат старосна пензија додека кај Не-Ромите во просек процентот изнесува 75%.¹

Значителен број на Роми имаат проблеми со пристап до здравствени услуги особено лицата кои не се идентификувани во системот, лицата кои немаат лични документи и немаат здравствено осигурување.

---

¹Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

Последните официјални информации на Министерството за труд и социјална политика зборуваат за бројка од околу 700 лица кои немаат здравствено осигурување заради немање лична документација, но според невладините организации таа бројка е многу поголема.

Следните фактори влијаат на пристапот на Ромите до здравствени услуги:

Оддалеченоста на најблиската болница за 27% од Ромите изнесува два километра, а домовите на околу 12% од ромските домаќинства немаат пристап до асфалтен пат.²

Пристап до чиста вода за пиење и одржување на лична хигиена, околу 10% од ромските домаќинства во земјаванемаат вода за пиење во внатрешноста на нивните домови, додека во 18% од домаќинствата немаат пристап до канализациски систем³

Лоши услови во кои живеат и ромски населби најчесто во близина на диви депонии

Недостиг на финансиски средства придонесе за неможноста за обезбедување на доволно продукти за лична хигиена

Недоволна информираност за вакцините и процесот на вакцинација

Според истражувањето на УНДП и Светска банка процентот на Роми кои се вклучени во неформална невработеност опаднал во периодот од 2011-2017 за 26 процентни поени, достигнувајќи 38%.

Според податоците од Ревидираната програма за реформи во вработувањето и социјална политика, во просек 25% од населението работи неформално. Најчеста форма на неформално вработување кај Ромите мажи е во трговија, такси услуги, како и градежништво и земјоделство, додека кај Ромките најчестата форма на вработување е во трговијата и хигиенските услуги. Врз сезонска работа се потпираат многу ромски семејства во летниот период за време на жетварската сезона. Околу 48% од ромските семејства се корисници на социјална помош⁴.

Според податоците од социјалното мапирање од 2018, стапката на вработеност на Ромите изнесува 23%, скоро двојно помала од националниот просек, додека стапката на невработеност на Ромите е рекордно висока на 67%. Кај жените Ромки, стапката на вработеност изнесува 8%.⁵

За да се намали невработеноста, во рамки на оперативниот план за вработување, предвидени се мерки за работодавачите да охрабрат да вработуваат Роми или да развиваат сопствени бизниси, како и мерки за зголемување на вештините на невработените. Во просек, околу 3-4% од

---

²Предизвиците за Ромите за време на кризата предизвикана од КОВИД-19, Извештај на Институт за европска политика Скопје, мај 2020

³Предизвиците за Ромите за време на кризата предизвикана од КОВИД-19, Извештај на Институт за европска политика Скопје, мај 2020

⁴Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

⁵Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

Ромите биле корисници на активните мерки за вработување во последните неколку години и иако апсолутниот број на корисници Роми се зголемува, релативниот удел на вкупниот број на корисници опфатени со активните мерки за вработување останува непроменет⁶

Проекциите на извештајот на УНИЦЕФ покажуваат дека во Северна Македонија процентот на деца кои живеат во домаќинства чиј животен стандард е значително под националниот просек, е зголемен од 27.8% пред пандемијата на 32.4% по пандемијата. Ова става 19.000 деца во Северна Македонија под релативната линија на сиромаштија што е повисоко споредбено на проценката од јули 2020-16.000 деца⁷.

Реален системски проблем е и тоа што училиштата немаат систем за прибирање на податоци за социо-економскиот статус на децата Роми со што би се овозможило проценка на потребата за помош при пристап до соодветно образование.

Населбите каде што живеат Ромите во Република Северна Македонија 90% се неформални и не се опфатени со Детален Урбанистички План. Тоа со себе повлекува низа на комплексни проблеми како што се: несоодветните услови за живеење, лошата инфраструктура, немање пристап до фекална и атмосферска канализација, немање пристап до вода и електрична енергија. Ромските семејства најчесто живеат во индивидуални домови, со поголем број на членови во семејството. Во текот на пандемијата таквите семејства имаа сериозни проблеми со простор за изолација и оддржување на социјална дистанца кога имаа заболан член од семејството, оддржување на соодветна хигиена и заштита.

Според Регионалниот извештај за Роми од 2017спроведен од УНДП за земјите од Западен Балкан, состојбата во делот на инфраструктурата во Република Северна Македонија е следна:

- 10% Роми немаат пристап до вода
- 16% Роми немаат пристап до јавна канализација
- 26% Роми немаат тоалети во домот
- 7% Роми немаат пристап до електрична енергија⁸

Дополнително како значителен проблем е истакнат проблемот со легализацијата на бесправно изградените домови кај ромската заедница, кое на долг рок креира сериозни последици за животот на ромските семејства.

Според досегашните анализи и податоците од социјалното мапирање, околу 28% од Ромите ги немаат легализирано своите живеалишта поради немање на урбанистички план во општината за тие населби или поради неможност за покривање на финансиските трошоци. Дополнително,

---

⁶Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

⁷<https://www.unicef.org/northmacedonia/press-releases/not-all-children-are-accessing-vital-services-due-covid-19-pandemic-putting-them>

⁸Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

граѓаните кои поднеле барања за легализација на нивните објекти чекаат повеќе од 5 години одговор од надлежните институции за статусот на нивното барање.

Следствено, лошите услови во областа домување влијаат на пристапот на образование, здравствени услуги, вработување и други основни човекови права, кои мора да бидат достапни за секој поединец. Недостатокот на таков пристап ја прави заедницата маргинализирана, сиромашна и необразована, ограничена во сопствените населби (сегрегирани заедници).⁹

3% од ромските семејства во Северна Македонија немаат пристап до електрична енергија, додека пак 38% немаат пристап до интернет и 51% немаат компјутер.¹⁰

Вовед, профил и идентификација на ромската заедница која живее на територијата на Општина Кичево

Делувањето на локално ниво е од клучно значење за ефикасно спроведување на политиките и програмите за вклучување на Ромите. Ова е нивото каде исклучувањето е највидливо и каде се потребни практични чекори за вклучување. Главен предизвик за ефикасно спроведување на политиките за инклузија на Ромите на европско и национално ниво е големата разлика во разбирањето, капацитетите и политичката посветеност на општинско ниво.

Со цел успешно вклучување на политиките за инклузија на Ромите во локалната агенда и буџети, од најголема важност е локалната администрација и институциите да го зголемат својот ангажман и посветеност и понатаму да ги развиваат своите капацитети.

Сепак, практикувањето на доброто управување и локалната демократија, исто така, ќе зависат и од инвестицијата во капацитетот на ранливите ромски заедници за да бидат активни учесници и рамноправни партнери во процесот, а не пасивни приматели и цел на патерналистички интервенции кои можат да ја потврдат нивната зависност и исклученост.

---

⁹ Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

¹⁰ Предизвиците за Ромите за време на кризата предизвикана од КОВИД-19, Извештај на Институт за европска политика Скопје, мај 2020

Ромската етничка заедница во Општина Кичево е во висок степен интегрирана и не живее во гето. Таа многу се разликува од останатата ромска етничка заедница во Република Северна Македонија и како таква има свои посебни специфики и потреби.

Кичевскиот регион се наоѓа во западниот дел на Република Македонија, сместен во Кичевската Котлина, која претставува јасно обликувана природна целина, опколена од сите страни со високи планини. Припаѓа на горното сливно подрачје на реката Треска, на северната страна допира до превојот Стража, на западната страна се издига планината Бистра, на јужната страна по долината на реката Треска се протега до Илинска Планина, а на источната страна допира со северниот дел на Порече. Поголема река освен реката Треска е Зајаска река која тече во градот меѓу Китино Кале и населбата Бичинци. Низ градот тече и една помала река позната како Сушица, која како што кажува и самото име е периодична, со непостојан тек во текот на летниот период. Сигурно дека една од природните знаменитости на градот Кичево е реката Треска која претставува лева поголема притока на Вардар. Над Кичево се издигнува прекрасното ритче Крушино, богато со природа, чист воздух и зеленило кое претставува извонредно место за рекреација. Кичевското Кале е едно од обележјата на градот, а недалеку од Кичево се наоѓа и прочуениот Кичевски Манастир или Манастирот Пресвета Богородица.

Со новата територијална поделба од 1996 година Кичевскиот регион е поделен на 5 општини: Општина Кичево, Општина Другово, Општина Зајас, Општина Осломеј и Општина Вранештица.

Површина

- Вкупна 838 км² (324 ми²)

Демографската структура на населението во Општина Кичево е мошне разновидна и интересна. Според пописот на населението во 2002 година Општина Кичево има 30.138 жители, односно се забележува пораст на населението од 9,42% во однос на претходната 1994 пописна година. Густината на населението изнесува 615,1 жител на 1 км², 60% од населението е автохтоно, а од доселените жители во местото на вообичаено живеење 6,5% од друго место на истата општина (миграција село-град), 86,9% доаѓаат од друга општина, а 6,6% се доселени од друга држава. Во периодот од 1994 до 2002 година настанале одредени промени во бројниот однос на населението според националната припадност. Меѓутоа и во едната и во другата пописна година преовладува бројот на македонското население, а пораснал и бројот на албанското население. Бројот на останатите етнички заедници е сличен во двете пописни години.

Во 2002 година македонското население брои 16,140 жители што претставува 53,6 % од вкупното население во општината. Во истата година албанското население брои 9202 жители или 30,5 % од вкупното население. Другите националности се помалку застапени. Турците бројат 2430

жители или 8,1 %, ромското население е застапено со 5,4 % односно бројка од 1630 жители, 76 лица се изјасниле како Власи односно тие се застапени со 0,3 %, бројот на Срби во општината изнесува 86 што претставува 0,3 %, како Бошњаци се изјасниле 7 лица, а на останатото население припаѓа бројка од 567 жители или 2,1 %.

Низ годините ова било вкупното население и етничка припадност на населението во градот Кичево:

Податоци од Пописот на населението, домаќинствата и становите, 2002:

Вкупно население	Жени	Мажи	Писмени	Неписмени	Домаќинства	Станови	Просечен број членови во домаќинството
67053	33015	34038	54103	2749	18286	22422	3.67

Резултати од пописот во 2021 г. Во Општина Кичево бројот на Роми изнесува :

Број на Роми	2002	2022 во %	2021	2021 во %
Кичево	1631	5,4%	2063	3,6%

Ромската етничка заедница е сконцентрирана во неколку населби и тоа : Календерица (Душан Јовески, Цветко Јаковлески, Мехмед Мехмеди, Илија Цветкоски – Свештарот, Енгелсова), Раштани - (Партизански Одреди, С.Осој, Мексико, Влашки Пат, Солунска, 4 та – Албанска Бригада,), Бела Кула – (Пашино, Скопска, Маршал Тито, Крагуевачка, Струшка), Бала Мало – (Прилепска) и др.

Според евиденцијата во Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија - Центар Кичево, заклучно со 31.06.2022 година вкупно се евидентирани 3579 лица активни баратели, од кои 1793 се мажи, а 1786 се жени. Од нив 309 лица се невработени Роми.

Во учебната 2021/2022 година во ОУ „Сање Штерјоски,, - Кичево се запишани 400 ученици Роми - основно образование.

Во учебната 2021/2022 година во ОСУ „Мирко Милески,, - Кичево се запишани 72 ученици Роми од кои 42 се женски, а 30 машки, кои посетуваат општа Гимназија и средно стручно Образование.

Во учебната 2021/2022 и до сега има запишано 4 студенти Роми, од кои два студенти се на Медицински Факултет, еден студент на Педагошки Факултет и еден на Царински Факултет.

Од вкупниот број на население на Роми во Општина Кичево како застапеност во Локалните Институции, подрачни единици и центри ги има во следнава бројка и тоа:

- Центар за Култура „Кочо Рацин,, - Кичево (1 вработен) – пол – Маж
- Центар за управување со кризи - Кичево (2 вработени) – пол – 1 Маж и 1 Жена
- Центар за социјални работи (преку РИЦ Програма – Информатор) - Кичево (1 вработен) – пол – Маж
- Здравствен Дом - Кичево (Здравствени Медијатори - Министерство за Здравство (2 вработени преку програми) – пол – Жени
- Дирекција за Заштита и Спасување – подрачна единица Кичево (1 вработен) – пол – Маж
- Македонски Шуми - Кичево (1 вработен) – пол – Маж
- ЈП Комуналец – сезонски работници - Кичево (17 вработени) – пол – Мажи
- МВР Сектор за Внатрешни Работи - Кичево (1 вработен) – пол – Маж
- Министерство за Правда – Подрачна единица Кичево – Бесплатна Правна Помош – (1 вработен) пол – Маж
- Здравствен Дом – Кичево – Медицинска Сестра (1 вработен) пол – Жена
- фирми и претпријатија (Џојсон Контролс – 156 вработени) пол- Мажи 66 и Жени 90
- Министерство за Одбрана - АРМ – Касарна Кичево – (2 вработени) пол – Мажи
- ОУ “Санде Штерјоски Кичево,, - Наставник по одделенска Настава (1 вработен) пол маж
- Министерство за Политички систем и односи со заедниците – Скопје (1 вработен) пол – маж
- АД ЕЛЕМ – РЕК ОСЛОМЕЈ – подружница Кичево- (11 вработени) пол - мажи

Како документи кои се изработени (секоја година и се донесуваат на Совет на Општина Кичево) и кои индиректно ја таргетираат ромската заедница од страна на Општина Кичево се:

- Програма за одбележување на културни манифестации;
- Програма за уредување на градежно земјиште;
- Програма за изградба, реконструкција, одржување и заштита на локалните патишта и улици во Општина Кичево;
- Програма за јавни работи;
- Програма за превенција,заштита и спасување;
- Програма за социјална заштита на Општина Кичево;
- Програма за социјално домување на Роми во Кичево;

- Програма за Економска инклузија на младите ромки во општина Кичево;
- Пилотирање на програма за одговорно социјална поддршка - електрична енергија кон ЕВН и Комунални услуги;
- Програма за Социјалната заштита и заштитата на децата;
- Програма за социјална поддршка - еднаквост на поплавените од речни бранови при елементарна непогода;
- Стратегија за соработка со граѓански организации.

Важни податоци за Општината:

Вкупен број на Роми жители на општината	Населби во кои живеат Ромите	Вработени Роми по институции	Број на деца Роми вклучени во градинки за последна учебна година 2021/2022	Број на деца Роми запишани во основно училиште во последна учебна година 2021/2022	Број на деца Роми запишани во средни училишта во последна учебна година 2021/2022
1631	Ромските маала на улиците „Маршал Тито, Скопска, Бела Кула, Пашино – (Струшка, Крагуевачка), Раштани – (Партизански Одреди, Осој, Мексико) Влашки Пат, Прилепска. Помалку распространети се на улиците: Душан Јовески, Енгелсова, Цветко Јаковлески, Мехмед Мехмеди, 11 –ти Септември, Љубица Богеска, 4-та Албанска Бригада, Има и 5 семејства кои се сместени во социјална зграда и 4 семејства во објект на старата полиција како и неколку семејства во центарот на градот.	-Центар за Култура „Кочо Рацин,, - Кичево (1 вработен) – пол – Маж -Центар за управување со кризи „ - Кичево (2 вработени) – пол – 1 Маж и 1 Жена -Центар за социјални работи (преку РИЦ Програма – Информатор) „ - Кичево (1 вработен) – пол – Маж -Здравствен Дом - Кичево (Здравствени Медијатори - Министерство за Здравство 2 вработени преку програми) – пол – Жени -Дирекција за Заштита и Спасување – подрачна единица Кичево (1 вработен) – пол – Маж	Вкупно 7	Вкупно 400 ученици	Вкупно 72

		<p>-Македонски Шуми „ - Кичево (1 вработен) – пол – Маж</p> <p>-ЈП Комуналец – сезонски работници „ - Кичево (17 вработени) – пол – Мажи</p> <p>-МВР Сектор за Внатрешни Работи „ - Кичево (1 вработен) – пол – Маж</p> <p>-Министерство за Правда – Подрачна единица Кичево – Бесплатна Правна Помош – (1 вработен) пол – Маж</p> <p>-Здравствен Дом – Кичево – Медицинска Сестра (1 вработен) пол – Жена</p> <p>- фирми и претпријатија (Џојсон Контролс – 156 вработени) пол- Мажи 66 и Жени 90</p> <p>-Министерство за Одбрана - АРМ – Касарна Кичево – (2 вработени) пол – Мажи</p> <p>-ОУ „Санде Штерјоски Кичево „ - Наставник по одделенска Настава * 1 вработен) пол маж</p> <p>-Министерство за Политички систем и односи со заедниците – Скопје (1 вработен) пол – маж</p> <p>-АД ЕЛЕМ – РЕК ОСЛОМЕЈ – подружница Кичево- (11 вработени) пол - мажи</p>						
			Машки	Женски	Машки	Женски	Машки	Женски
			4	3	/	/	30	72

	Вкупен број на членови			Вкупен број на млади
		Мажи	Жени	
Членови на Акциска Група на заедница	18	11	7	4
Членови на Институционална работна група	12	7	5	3
Членови на Општинска Работна група	9	7	2	6

Планирани цели и резултати на локалниот акциски план (ЛАП)

Урбанизам, домување, основни услуги

Бр.	Мерка / Активност	Очекувани Резултати	Врска со други стратешки документи	Надлежни институции	Временска рамка (од-до)	Буџет		Мониторирање/Евалуација	
						Буџетска проценка во МКД	Извор	Индикатор	Буџетска програма
1	Инфраструктура – завршување на асфалтирање на улиците каде живеат Роми во ул. Влашки Пат, Мексико, Партизански Одреди	Подобрени услов изаживеење на ромските семејства преку изработка и спроведување на програмата за интеграција на урбаните генерации и сузбивање на тешките услови за живеење	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	Општина Кичево	Јануари 2023-Јуни 2024		Буџет на Општина Кичево	Реализирани проекти	Извештај на Општина Кичево
	Нова водоводна и Канализациона Мрежа во ул. Мексико	Обезбедување на водоводна и канализациона мрежа и подобрување на генералното здравје и хигиена на населението	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	Општина Кичево	Јануари 2023-Јуни 2024		Буџет на Општина Кичево	Воспоставена мрежа	Извештај на Општина Кичево
3	Улично Осветлување	Подобрени услов изаживеење на ромските населби преку изработка и спроведување на програмата за интеграција на урбаните генерации	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	Општина Кичево	Јануари 2023-Јуни 2024		Буџет на Општина Кичево	Осветлени улици	Извештај на Општина Кичево

4	Поставување на Лежечки Полицаеци во ул. Душан Јовески, Партизански Одреди, Пашино, Влашки Пат и др.	Подобрени услови за живеење на ромските населби преку изработка и спроведување на програми за интегрирана урбана регенерација	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	Општина Кичево	Јануари 2023-Јуни 2024	/	Буџет на Општина Кичево	Број на реализирани проекти и на кои улици	Извештај на Општина Кичево
5	Комунални Дејности – Расчистување на Депонијата – Јавна Чистота	Подобрени услови за живеење на ромските населби преку изработка и спроведување на програми за интегрирана урбана регенерација	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	Општина Кичевои ЈКП	Јануари 2023-Јуни 2024	/	Постоечка Програма и Буџет на ЈКП	Реализирани проекти	Извештај на Општина Кичево

Борба против дискриминација на Ромите

Бр.	Мерка / Активност	Очекувани Резултати	Врска со други стратешки документи	Надлежни институции	Временска рамка (од-до)	Буџет		Мониторирање/Евалуација	
						Буџетска проценка во МКД	Извор	Индикатор	Извор

Бр.	Мерка / Активност	Очекувани Резултати	Врска со други стратешки документи	Надлежни институции	Временска рамка (од-до)	Буџет		Мониторирање/Евалуација	
						Буџетска проценка во МКД	Извор	Индикатор	Буџетска програма
1	Учество во национална кампања за осуда на праксите за забрана на пристап на Ромите во јавни објекти/локали (базен, ресторан, кафе бар, итн.)	Подобрување на услови за живот и слободно движење на Ромите до сите јавни објекти/локали	Национална Стратегија за Роми 2022-2030	Општина Кичево	Септември 2022 – Јуни 2023 Септември 2023 – Јуни 2024		Во рамки на постоечка програма на Општината Влада на Р.Северна Македонија	Слобода за движење на Ромите во сите јавни објекти/локали	Извештаи на Општина Кичево (периодични) Извештаи од реализирани активности

Образование

Бр.	Мерка / Активност	Очекувани Резултати	Врска со други стратешки документи	Надлежни институции	Временска рамка (од-до)	Буџет		Мониторирање/Евалуација	
						Буџетска проценка во МКД	Извор	Индикатор	Буџетска програма
1	Образование – (подобрување на Образованието на Ромите, доделување на стипендии за Роми од страна на Општина Кичево, Доделување на Лаптопи за ученици кои не се во можност да пратат и усовршуваат настава - Усовршување на образованието за возрасни преку скратени програми.	Подобрување и стекнување на образованието на Ромите преку активни мерки и програми	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	Општина Кичево	Јануари 2023-Јуни 2024	/	Буџет на Општина Кичево/ Донација	Реализирани проекти	Извештај на Општина Кичево

2	Бесплатен школски Јавен Превоз за деца од предучилишна возраст и за учениците од основно и средно образование	Усовршување на редовноста и посетеноста во образовните институции преку стекнат јавен превоз како алатка за деца кои се од социјално загрозени семејства и живеат над 2 км одалеченост	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	Општина Кичево и Локални училишта	Јануари 2023-Јуни 2024	/	Буџет на Општина Кичево	Број на деца за кои е обезбен превоз / % на рдоова застапеност	Извештај Општина и училишта
3	Зголемување на бројот на дечиња во предучилишна установа за 5 %	Да се зголеми бројот на дечиња во предучилишна установа вклучени во проектот за инклузија на деца роми	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	Општина Кичево и Локални градинки	Јануари 2023-Јуни 2024	/	Во рамки на постоечка програма и Буџет	Број на вклучени деца / % на родова застапеност	Извештај на Општина и училишта
4	Обука за наставници (основно и средно) и негуватели	Да се одржат обуки за наставници и негуватели	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	Општина Кичево и Локални училишта	Јануари 2023-Јуни 2024	/	Во рамки на соработка со меѓународен проект	Број на реализирани обуки и Број на Вклучени наставници	Извештај на Општина и училишта
5	Информативни сесии за кариерно насочување	Со учениците кои завршуваат средно образование четврта година да се одржуваат инфо сесии за кариерно насочување	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	Општина Кичево и Локални училишта	Јануари 2023-Јуни 2024		Во рамки на постоечка програма	Број на одржани сесии и број на вклучени ученици / % на родова застапеност	Извештај на Општина и училишта

Култура

Бр.	Мерка / Активност	Очекувани Резултати	Врска со други стратешки документи	Надлежни институции	Временска рамка (од- до)	Буџет		Мониторирање/Евалуација	
						Буџетска проценка во МКД	Извор	Индикатор	Буџетска програма
1	Обезбедување на поддршка и средства за 8 ми Април – Меѓународниот ден на Ромите	Да се издвојат средства за 8 ми Април	Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030	-Општина Кичево	Јануари 2023-Јуни 2024		Постоечка Програма и Буџет на Општина	Одржан настан	Извештај на Општина

**Акциски план за намалување на последиците од КОВИД 19 кај ромската заедница во пост –
КОВИД периодот на локално ниво
Општина Кичево**

Периодна имплементација

2023-2024

ноември 2022

1. ВОВЕД И АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА НА РОМСКАТА ЗАЕДНИЦА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ПОСЛЕ КОВИД 19

Откако беше прогласена пандемијата „Ковид-19“ во март 2020 година, многу процеси мораа да се прилагодат на новата реалност со воведување конкретни мерки и планови за закрепнување и рехабилитација од пандемијата. Ширењето на Ковид-19 предизвика не предвидени и далеку сежние ефекти за целото општество, за националните и локалните власти, бизнисите, а особено за обичните луѓе. Здравствената криза, заедно со тековните економски кризи, генерира висока сложеност, несигурност и непредвидливост во општествата, особено на локално ниво. Според тоа, неопходна е структурална реорганизација и развивање на поефективни модели на интеграција и координација за евентуални слични кризни ситуации како национална така и на локално ниво, особено со фокус на маргинализираните групи на граѓани.

Предпочетокот на пандемијата со КОВИД 19
интеграција на ромската заедница во Република Северна Македонија беше благ позитивен раст скорвоситесферина општествено живеење: образование, вработување, здравство, домување, борба против дискриминацијата, итн.

Со официјалното објавување на пандемијата со КОВИД 19, целиот систем беше пренасочен на кризата поради новата ситуација. Светската пандемија всушност ги помести општествените текови во целиот свет, па така и врз нашата држава. Последниците од оваа криза станаа сеповидливи, а особено врз невработените, социјално загрозените и најмаргинализираното население како што е ромското население. Кризата со КОВИД 19 потврди дека во вакви сериозни ситуации нема доволно простор за имплементирање на инклузивни мерки и интеграција кога станува збор за маргинализираните групи, во случајот ромската заедница.

Вотекот на пандемијата Република Северна Македонија како држава имплементираше мерки за ублажување на последиците од пандемијата со КОВИД 19. Но, сепак голем дел од ромската заедница дури не ги исполнуваше условите за да можат да ги користат овие мерки како што е вклучувањето на децата Роми во предучилишно образование, соодветно следење на онлиненаставата во основно и средно, лекување и здравствена заштита, добивање на интернет конекција/картички од државата, обезбедување на постојани приходи, одржување на хигиена и заштита од можна инфекција и заразување, пристап до вода и електрична енергија. Сетото ова ја продлабочи дискриминацијата кога заедницата во времената со КОВИД 19 како и во периодот после КОВИД 19.

Особено проблемите од пандемијата со КОВИД 19 најмногу се почувствуваа на локално ниво. Општините и Единиците на локалните самоуправи беа посветени за решавање на проблемите вотекот на пандемијата, но жалба поради ограничени ресурси и капацитетите, општините не можеа и сеуште не можат да одговорат со одветновотак во кризните ситуации како што беше пандемијата со коронавирусот КОВИД 19.

Според анализата спроведена од Регионалниот Совет за Соработка (РСС) идентификувани се најкритичните проблеми со кои се соочува ромската заедница во времената со КОВИД 19 како и последиците од истата во пост – Ковид периодот во следните области: образование, вработување, здравство и домување.

Воведувањето на учењето на далечина или онлине образованиет создаде сериозни проблеми за учениците Роми. Од една страна немањето на ИТ уреди, пристап до интернет, електрична енергија, како клучен проблем испитаниците се изјасниле дека им претставува проблем разбирањето и совладувањето на материјалот преку онлине учење наместо со физичко присуство.

Податоците од истражувањето покажуваат дека значителен број наученици имаат лоши образовни резултати поради влијанието на КОВИД 19. Анализата спроведена од РСС стакнува дека 50% од родителите се изјасниле дека децата треба да се вратат во училиште. Како сериозна последица од

КОВИД 19 е зголемување на осипаноста (откажување од образовниот процес). Сетото го зголемува и онака значителниот јаз во образованието помеѓу учениците Роми и не-Роми¹¹.

Првата најпогодна група за време на пандемијата беа децата Роми и нивното право образование. Имено, 3% од ромските семејства во Северна Македонија немаат пристап до електрична енергија, додека пак 38% немаат пристап до интернет и 51% немаат компјутер.¹²

Проекциите на извештајот на УНИЦЕФ покажуваат дека во Северна Македонија процентот на деца кои живеат во домаќинствачиј животен стандард е значително под националниот просек, е зголемен од 27.8% пред пандемијата на 32.4% по пандемијата. Ова гистава 19.000 деца во Северна Македонија под релативната линија на сиромаштија што е повисоко според бенот на проценката од јули 2020-16.000 деца¹³.

Реален системски проблем е и тоа што училиштата немаат систем за прибирање на податоци за социоекономскиот статус на децата Роми, што бидејќи е невозможно проценката на потребата за помош при пристап до образование.

Во областа на здравството покрај многубројните проблеми со кои Ромите генерално се соочуваат постојано, за време на пандемијата стана уште позирено немањето на пристап до здравствените услуги до повеќе причини меѓу кои:

- Оддалеченоста на најблиската болница за 27% од Ромите изнесува два километра, а домовите на околу 12% од ромските домаќинства немаат пристап до асфалтен пат¹⁴
- Пристап до чиста вода за пиење и одржување на лична хигиена, околу 10% од ромските домаќинства во земјавана немаат вода за пиење во внатрешноста на нивните домови, додека во 18% од домаќинствата немаат пристап до канализациски систем¹⁵
- Лоши услови во кои живеат и ромски населби најчесто во близина на диви депонии
- Недостиг на финансиски средства придонесе за неможност за обезбедување на доволно продукти за лична хигиена
- Недоволна информираност за вакцините и процесот на вакцинација

Според истражувањето на УНДП и Светска банка процентот на Роми кои се вклучени во неформална невработеност паднал во периодот од 2011-2017 за 26 процентни поени, достигнувајќи 38%. Според податоците од Ревидираната програма за реформивовработувањето и социјална политика, во просек 25% од населението работат неформално. Најчеста форма на неформално вработување кај Ромите мажи е во трговија, такси услуги, како и градежништво

¹¹ Социо-економско влијание на КОВИД 19 врз Ромите во Западен Балкан, Извештај на Регионалниот Совет за соработка, декември 2021 (страна 51);

¹² Предизвиците за Ромите за време на кризата предизвикана од КОВИД-19, Извештај на Институт за европска политика Скопје, мај 2020

¹³ <https://www.unicef.org/northmacedonia/press-releases/not-all-children-are-accessing-vital-services-due-covid-19-pandemic-putting-them>

¹⁴ Предизвиците за Ромите за време на кризата предизвикана од КОВИД-19, Извештај на Институт за европска политика Скопје, мај 2020

¹⁵ Предизвиците за Ромите за време на кризата предизвикана од КОВИД-19, Извештај на Институт за европска политика Скопје, мај 2020

и земјоделство, додека кај Ромките најчестата форма на вработување е во трговијата и хигиенските услуги. Врз сезонска работа се потпираат многумини семејства во летниот период за време на жетварската сезона. Околу 48% од ромските семејства се корисници на социјална помош¹⁶.

Според податоците од социјалното истражување од 2018, стапката на вработеност на Ромките изнесува 23%, скоро двојно помала од националниот просек, додека стапката на невработеност на Ромките е рекордно висока на 67%. Кај жените Ромки, стапката на вработеност изнесува 8%.¹⁷

Ромките, особено жените, се со долготренина невработеност. Избувнувањето на коронавирусот само ги влоши работите. Многу од ромските семејства кои работеле неформално или сезонска работа, ги загубија своите работни места поради мерките и ограничувањата за движење. Анализите потврдуваат дека поради пандемијата платите се намалени и дури 61% од испитаниците се загрижени дека може да ја загубат работата во следните 12 месеци, како последица од кризата со КОВИД 19¹⁸.

Влијанието на корона кризата особено се одразило на пазарот на труд, како во формалниот така и во неформалниот сектор каде што во условина малена побарувачка и понуда, домашната економија (реалниот сектор) се соочило со бројни предизвици. Ковид 19 пандемијата имаше големо влијание и врз ромската заедница и тоа: голем број на Ромки коишто беа формално вработени беа отпуштени или пак работеле само половина работно време, голем број на Ромки претприемачи ги затворија своите фирми, неформалните пазарци и не беа во можност да продаваат поради бројните рестрикции, значителен дел од Ромките кои беа ангажирани како хигиеничари за преасвоите активности, додека неформалните собирачи на секундарни сировини се соочија со малениот купници, но и неможност да ги продадат своите сировини. Ваквата состојба не сомнено придонесе кон зголемување на невработеноста кај Ромската заедница, но особено се одрази и кон зголемување на ризикот од сиромаштија.¹⁹

Задасена малена невработеност, во рамките на оперативниот план за вработување, предвидени се мерки за работодавачите да охрабрат да вработуваат Ромки и да развиваат сопствени бизниси, како и мерки за зголемување на вештините на невработените. Впросек, околу 3-4% од Ромките биле корисници на активните мерки за вработување во последните неколку години и иако апсолутниот број на корисници Ромки се зголеми, релативниот дел на вкупниот број на корисници опфатени со активните мерки за вработување остануван непроменет²⁰ Од многу причини,

¹⁶ Стратегија за инклузија на Ромките 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

¹⁷ Стратегија за инклузија на Ромките 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

¹⁸ Социо-економско влијание на КОВИД 19 врз Ромките во Западен Балкан, Извештај на Регионалниот Совет за соработка, декември 2021 (страна 52-53);

¹⁹ Стратегија за инклузија на Ромките 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

²⁰ Стратегија за инклузија на Ромките 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

Ромите се соочуваат со поголеми ризици од заразување на вирус, инфекција или било кое друго заболување слично на КОВИД 19, но и од развој на здравствени компликации. Високиот процент на долготрајни хронични заболувања придонесуваат и до забрзана и прерана смрт кај оваа популација на граѓани. Анализите укажуваат дека во просек Ромите живеат 10 години помалку од просекот на популација. Краткиот животен век на Ромите е документиран во многу извештаи, при што од резултатите на државниот завод за статистика укажуваат дека 7% од Ромската заедница умира на годишна возраст 25-44, додека 37% умира на годишна возраст од 45-64 години. Околу 49% умира на возраст од 65-84, при што само 7% доживува 85 години. Доколку пак споредиме со старосна пензија само 45% од Ромите може да дочекаат старосна пензија додека кај Немците во просек процентот изнесува 75%.²¹ И пред пандемијата со КОВИД 19 значителен број на Роми имаат проблеми со пристап до здравствени услуги особено лицата кои не се идентификувани во системот, лицата кои немаат лични документи и немаат здравствено осигурување. Последните официјални информации на Министерството за труд и социјална политика зборуваат за бројка од околу 700 лица кои немаат здравствено осигурување заради немање лична документација, но според невладините организации таа бројка е многу поголема. Поради тоа, Ромите во Република Северна Македонија се изложени на ризик кој со пандемијата се зголеми уште повеќе. Што се однесува за времето на пандемијата според одредени анализи идентификувани се дополнително проблем како што се: немање тona соодветен и доволен пристап до заштитни средства и средства за дезинфекција, несоодветен пристап до информации како и проблем со емоционалното, менталното и физичкото здравје како во лијание од рестрикциите во текот на пандемијата²².

Населбите каде што живеат Ромите во Република Северна Македонија 90% се неформални и неопфатени со Детален Урбанистички План. Тоа се бебеповлекувани за комплексни проблеми како што се: несоодветните услови за живеење, лошата инфраструктура, немање пристап до фекална и атмосферска канализација, немање пристап до вода и електрична енергија. Ромските семејства најчесто живеат во индивидуални домови, со поголем број на членови во семејството. Вотекот на пандемијата таквите семејства имаат сериозни проблеми со простор за изолатија и одржување на социјална дистанца кога има заболени членови од семејството, одржување на соодветна хигиена и заштита.

Според Регионалниот извештај за Роми од 2017 спроведен од УНДП за земјите од Западен Балкан, состојбата во делот на инфраструктурата во Република Северна Македонија е следна:

- 10% Роми немаат пристап до вода
- 16% Роми немаат пристап до јавна канализација
- 26% Роми немаат тоалети во домот

²¹ Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

²² Социо-економско влијание на КОВИД 19 врз Ромите во Западен Балка, Извештај на Регионалниот Совет за соработка, декември 2021 (страница 54);

- 7% Роми немаат пристап до електрична енергија ²³

Иако овие проблеми не се директна последица од пандемијата со КОВИД 19, но претставуваат основни услови за одржување на соодветна хигиена и заштита со цел спречување на ширење на заболување или инфекции како КОВИД 19. Дополнително како значителен проблем е истакнат проблемот со легализацијата на несправно изградените домовикај ромската заедница, коена долготрочно креира сериозни последици за животот на ромските семејства.

Според досегашните анализи и податоците од социјалното истражување, околу 28% од Ромите гинемаат легализирано своите живеалишта поради немање на урбанистички план во општината за тие населби или поради неможност за покривање на финансиските трошоци. Дополнително, граѓаните кои поднеле барања за легализација на нивните објекти чекаат повеќе од 5 години одговор од надлежните институции за статусот на нивното барање.

Следствено, лошите услови во областа на домување, лијаатна пристапна образование, здравствени услуги, вработување и други основни човекови права, кои мора да бидат достапни за секој поединец. Недостатокот на таков пристап ја прави заедницата маргинализирана, сиромашна и необразована, ограничена во сопствените населби (сегрегирани заедници).²⁴

Според извештајот на Обединетите Нации за Република Северна Македонија КОВИД 19 има значително влијание врз интеграцијата и инклузијата на ромската заедница. Во извештајот се споменува дека „Ромите како заедница во времената со КОВИД 19 останаа многу назад во споредба со другите, сесочуваат исклучително тежок пристап до основна хигиена и егзистенцијални потреби и речиси никаква можност децата Роми да продолжат соодветно образование“.²⁵

Според Водичот на Комитетот на Министерна Советот на Европа за поддршка на еднаквоста и заштита од дискриминација и омраза за времената со пандемијата Ковид-19 и слични кризи во иднина, дадени се препораки до државите како да го поддржат процесот на опоравување особено за најмаргинализираните групи на граѓани како што е ромската заедница.

Според препораките од Комитетот на Министерна Советот на Европата препорачувана Локалните самоуправи да преземат активни мерки за социјални услуги поврзани со кризи, како што се бенефиции за домување, здравје и вработување, и да обезбедат тие да допрат до членовите на ранливите групи **(препорака б).** Од друга страна Комитетот на Министерите препорачува собирање на сегрегирани податоци кои се однесуваат на бројот и

²³ Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

²⁴ Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030 / www.mtsp.gov.mk

²⁵ КОВИД 19 – Рамка за одговор за Северна Македонија, Извештај на Обединетите Нации;

состојбата на лицата кои припаѓаат на различни малцински и обесправени групи, со цел да се обезбеди основа за утврдување на влијанието на пандемијата во однос на дискриминацијата и еднаквоста (**препорака 7**). Особено е важно што Комитетот препорачува да се обезбеди соодветен пристап до редовни здравствени услуги за Ромите и другите ранливи групи, како занивна користака и заподобраконтрола на ширењето на вирусот (**препорака 10**). Во однос на санитарните услови и условите за живеење Комитетот препорачува дека треба да се подобрат условите за живеење во ромските населбисо да се спречи ширењето на вируси, вклучително и обезбедување свежа проточна вода и капацитет за отстранување на отпадот (**препорака 11**). Во врска со образованието се препорачува образовните стратегии за континуирано учење за сите деца треба да вклучуваат консултации со членовите на ранливите заедници, малцинствата. Треба да се воведат и мерки за премостување на дигиталниот јазво префрлањето на on-line решенија за континуирано образование, како што е дополнителна и приспособена поддршка за учениците од обесправените и малцинските заедници (**препорака 12**). На местото цитезане работен треба да бидат достапни за да се опфатат и оние кои работат во неформалната економија и сезонските работници. Треба да им се обезбеди помош на ранливите групи затоа како да аплицираат за бенефиции. Треба да се воведат санкции за непочитување на стандардите за здравје и безбедност при работа за да се спречи експлоатација на работниците од ранливите групи (**препорака 13**). Во однос на обезбедување на високо ниво на почитување на различностите во кризни времиња Комитетот на Министерна Советот на Европа укажува дека слабостите во справувањето со различноста ги прават државите поранливи во ефикасното реагирање на пандемија како што е Ковид-19. Антидискриминацијата, различноста и вклученоста треба да бидат клучни стратешки приоритети за подобри резултативо управување со кризи и кризни ситуации во иднина (**препорака 16**)²⁶.

Со оглед на погоренаведените анализи и препораките потврдува дека ромската заедница како најмаргинализирана заедница е најзасегната од влијанието на КОВИД 19. Согласно тоа, а со цел за закрепнување од социо-економското влијанието на КОВИД-19 пандемијата врз ромската заедница, општината се залага да изнајде начин системски, структурно, да обезбеди поддршка за рехабилитација и опоравување на ромската заедница од долгорочните проблеми кои дополнително се влошија како последица на КОВИД 19.

Затоа цел за заедничката програма на Советот на Европа и на Европската Унија РОМАКТЕД 2 ја поддржува општината да развие Акциски план за намалување на последиците предизвикани од КОВИД 19 врз ромската заедница.

2. ПРОЦЕС НА РАЗВИВАЊЕ НА АКЦИСКИОТ ПЛАН

²⁶Водич на Комитетот на Министри на Советот на Европа за поддршка на еднаквоста и заштита од дискриминација и омраза за време на пандемијата Ковид-19 и слични кризи во иднина.

Соцелсоодветноутврдувањенаклучнитепроблемикоисепооследица и влијаниеод КОВИД 19 кризатаврзромскатазаедница, беаспроведениконсултативнисредбисопретставницина 15 општини, учесницинаинституционалнитегрупиформираниворамкитена РОМАКТЕД програмата и претставнициназаедницата.

Запрватафазабеаразвиенидвапрашалници. Едниотпрашалникбешенаменетзапретставницитенаопштините и локалнитеинституции, додекавториотпрашалникзапретставнициодромскатазаедница.

Целтанапрашалницитебешедасеидентифкуваатклучнитепроблемикоисепојавилекакопоследицаод КОВИД 19 врзромскатазаедницакако и мерки и активностикоисепревземениодстрананалокалнатавласт и другиорганизациизапомошнаромскатазаедницавотекотнапандемијата. Сопрашалницитебеаопфатенивкупно 30испитаници (еденпрашалникпоопштиназаадминистрацијата и едензапретставникотназаедницатавосоработкасофацилитаторот).

Вторатафазасесостоешеодфокусгруписопретставницинаинституционалнитегрупиформираниод РОМАКТЕД програматаво 15 општиникако и фасилитаторитеангажираниворамкитенапрограмата. Целтанаовиефокусгрупибешедасеразговараподеталносопретставницитенаопштините и локалнитеинституциивоодноснапроблемитепредизвиканиод КОВИД 19 како и изнаоѓање и дефинирањенарешенијакоиќепомогнатнаромскатазаедницадагинадминепроблемитекоигинаследијаодпандемијата. Софокусгрупитебеаопфатениоколу 30 учесници.

Врзосновананаодите и препоракитесеизработиовојакцискипланзанамалувањенапоследичитеод КОВИД 19 врзромскатазаедница.

Целтанаовојакцискиплан е дасепомогненаопштинатадаразвиесоодветнастратегија/акцискиплансокојќеможедасепомогненаромскатазаедницадагинадминатпроблемитепред извиканиод КОВИД 19 а коисеуштегиживеаткакопоследицаодкризата. Оддругастрана, овојпроцеске и помогненаопштинатасоодветнодагизајакнесвоитекапацитетизастратешкопланирање и менаџирањенаевентуалнисличникризи и природнинепогоди, и соодветнодапланираатмеркизаподдршкананајранливитекатегориинаграѓаниосвенвокризниситуации и секојдневносопроблемитесокоисесоочувааткакоприпадницинамаргинализиранагрупа.

Овојпроцес е поддржанод РОМАКТЕД 2 програматакоја е заедничкапрограманаСоветнаЕвропа и ЕвропскатаУнија, а е имплементиранаодстранаСоветотнаЕвропавосоработкасоИнститутотзаистражување и анализиРомалитико.

СоветотнаЕвропа и ЕвропскатаКомисијапреку РОМАКТЕД 2 програматаќеимпомогнатнаопштинитепрекумалигрантовидаспроведатделодактивноститепланиранивоовојакцискиплан и дапомогнатводиректнорешавањенапроблемисокоисесоочуваатРомитекакопоследицаод КОВИД 19.

Сотоа,

општината се обврзува да го усвои овој акциски план согласно потпишаниот Меморандум за соработка како посебен акциски план и во рамки на друг акциски план на локално ниво и да обезбеди соодветна буџетска рамка за имплементација на активностите кои се предвидени во самиот акциски план, користејќи сопствени буџетски средства, средства од РОМАКТЕД 2 програмата и средства од други донатори.

Овој акциски план ќе се спроведува во периодот од Јануари 2023 до Јуни 2024 година.

Во случај на појавана повторна криза со КОВИД или друга слична криза за време на имплементацијата на акцискиот план, постои можност за промена на активностите во итни акциски план според реалните потреби на терен на Ромското население како обезбедување на хигиенски пакети, пакети со лекови, вакцинација и слично, со претходна согласност на донаторот и Советот на општината.

Главна цел: Придонес кон наминување на последиците од КОВИД 19 кај ромската заедница во општина Кичево											
Специфична цел: Спроведување на соодветни мерки за подобрување на состојбата кај ромската заедница како одговор на последиците од КОВИД 19 во образованието и вработувањето											
Бр.	Мерка / Активност Measure/ Activity	Излезни резултати / Outputs	Исход / Outcomes	Врска со другите документи Connection with other strategic documents	Надлежни институции Responsible Institutions	Временска рамка (од- до) Timeline	Буџет/ Budget		Мониторирање/Евалуација Monitoring/Evaluation		
							Буџетска проценка во МКД Budget Estimation in MKD	Извор Source	Појдовни податоци / Baseline Data	Индикатор Indicator	Извор Source
1	Комплетирањето на	- Вклучени во расни Роми	- Зголемен	Национална Страт	Општина	Јануари 2023-	122.850,0	РОМАКТЕД	3,26%	- 3 возрасни Роми	Извештај од АВРСМ

	<p>етврти степен формално средно образование кај 3 возрастни Роми и нивно вработување во локални фирми</p>	<p>во програма за дообразование</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведена програма за дообразование - Доделени дипломи за комплетирање средно образование - Решение/договор за вработување на возрастни Роми 	<p>број на возрастни Роми со комплетирано образование</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемен број на вработени возрастни Роми кои биле долгорочно невработени - Подобрена социоекономската состојба на 3 семејства во пост КОВИД периодот 	<p>егијаза Роми 2022-2030</p> <p>РОМАКТЕД Д Проценка на потребителите на 2021</p>		<p>Јуни 2024</p>	<p>0</p>	<p>Програма</p>	<p>Ромизавршиле основно образование во учебната 2019/2020 (Извор: Државен завод за статистика)</p> <p>8,7%</p> <p>Ромизавршиле целосно средно образование (со три години) за учебната 2019/2020 додека пак 1,2% завршиле средно образование со четири години за учебната 2019/2020 (Извор: Државен завод за статистика)</p> <p>67% невработени Роми (извор: Стратегија за Роми и 2022-2030)</p>	<p>со завршено средно од кои 1 да биде жена образование</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вработени 3 возрастни Роми од кои 1 да биде жена 	
2	<p>Спроведување на турска настава за најслабите 30 ученици Роми кои се вклучени во 2, 3 и 4 одделение во основно образование, кои покажуваат високи образовни успеси</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Јавен повик за ангажирање на турска настава - Листа на идентификувани ученици со слаби успеши - Равноста турска настава - Број на реализирани 	<p>Подобрени образовни перформанси кај учениците Роми</p>	<p>Национална Стратегија за Роми 2022-2030</p> <p>РОМАКТЕД Д Проценка на потребителите на 2021</p>	<p>Општина и локални основни училишта</p>	<p>Јануари 2023- Јуни 2024</p>	<p>275.940,00</p>	<p>РОМАКТЕД Програма</p>	<p>Немасоодветни податоци за ефективноста на образованието. Согласно последното истражување на УНИЦЕФ воземјата 77%</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Број на вклучени деца во турската настава од кои 50% да бидат девојчиња - ангажирани 5 турска настава 	<ul style="list-style-type: none"> - Договори за ангажирани турска настава - Извештај од основните училишта за реализација на турска настава

	х како последица од КОВИД 19	туторски часови		дницата 2021					однаставниците изјавиле дека не биле во можност да контактираат со некои од своите ученици во одредено моменту од учебната година во 2020 година до дека пак во 2021 година тој процент е намален на 63%.	туторската настава - Број на реализирани туторски часови - Најмалку 65% од учениците го зголемиле нивниот успех	- Свидетелства од учениците Слики од настани
3	Организирање на информативни и консултативни средби со млади и возрасни Роми со работодавачите - Изготвела листа на фирми вклучени во процесот Развиена дата база на заинтересирани млади и возрасни Роми за нивно вработување и потребни квалификации за да можат одговорно да се вработат во стопанството на локално ниво	- организиран информативни и консултативни средби со млади и возрасни Роми со работодавачите - Изготвела листа на фирми вклучени во процесот Развиена дата база на заинтересирани млади и возрасни Роми за нивно вработување	- Зголемена информативност на ромската заедница за можностите за вработување на локално ниво Зголемена стапката на вработеност на возрасни и млади Роми на локално ниво	Национална Стратегија за Роми 2022-2030 РОМАКТЕ Д Проценка на потребителите за дницата 2021	Општината, работодавачи и бизнис компани и Ромски НВО и	Јануари 2023- Јуни 2024	189.000,00	Донација или вораќина на остоечка програма	Нема програма за редовно информирање на младите и невработените Роми и нивно кариерно насочување	- Број на реализирани средби - Број на присутни млади и возрасни Роми од кои 50% да бидат жени - Број на фирми заинтересирани за да го поддржат вработување на Ромите на локално ниво	- Листи на присутни - Записници од средби - Слика од средби
4	Вработување на 5 млади и возрасни невработени Роми во приватни компании на локално ниво	- Вработени 5 млади и возрасни Роми	- Зголемен степенот на вработеност на Ромската заедница на локално ниво	Национална Стратегија за Роми 2022-2030	Општината и Центарот за вработување	Јануари 2023- Јуни 2024	1.553.580,00	Вораќина БУЏЕТНА ПРИВАТНИТЕ КОМПАНИИ	Нема разделени податоци за вработување на млади Роми на	- Број на вработени лица од кои соодветен % да бидат жени	- Договори за вработување на лица од ромската заедница на најмалку една

	ално ниво на најма лку една година		ниво -Подобрена социо- економската состојба на ромската заедница во пост Ковид периодот	РОМАКТЕ Д Проценка на потреб итена за една даница 2021					локално ниво		година
5	Вклучувањена 10 млади и возрасни неврбот ени Роми преку ак тивните мерки за врботува ње и нивна ин клузија на пазарот на трудот	<ul style="list-style-type: none"> - 10 млади и возрасни Роми вклучени во активните мерки за вработување - Подобрени вештините и квалификациите - Вработени млади и возрасни Роми кои успешно ја завршиле програмата 	<ul style="list-style-type: none"> - Зголемена конкурентност на пазарот на трудот кај Ромската популација; - Зголемен степенот на вработеност на Ромската заедница на локално ниво - Подобрена социо-економската состојба на ромската заедница во пост Ковид периодот 	Национална Стратегија за Роми 2022-2030 РОМАКТЕ Д Проценка на потреб итена за една даница 2021	Општината и Центарот за врботува ње	Јануари 2023- Јуни 2024	3.024.000 ,00	Ворамки на добрен Буџет на АВРСМ за имплемент ација на Опер ативен план за аврботувањ еза 2023 година	4% Роми се корисници на активните мерки за врботување во последните неколку години (Извор: Национална Стратегија за инклузија на Роми 2022- 2030)	<ul style="list-style-type: none"> - Број на млади Роми вклучени во активните мерки за вработување од кои 50% да бидат жени - 70% од вклучените ги зголемиле нивните вештини и квалитет на квалитет - Вработени 50% од младите и возрасните Роми кои учествувале во програмата 	<ul style="list-style-type: none"> - Договори за практиканство за 10 млади Роми - Решение/договор за вработување за 5 млади Роми во приватни фирми на најмалку 6 месеци
6	Организа рањена ренизи за 120 млади Роми за ја кне вните веш тини за ак тивно бара ње на рабо та ка ј мла дите Роми	<ul style="list-style-type: none"> - Развиена програма за тренинг - Листа на идентификувани млади Роми - Спроведени тренинзи локално ниво - Најмалку 70% од учесниците ги зголемиле нивните вештини и 	<ul style="list-style-type: none"> - Зголемен и вештините и знаењата за активно барање на работа кај младите Роми - Подобрени можност за конкурентно 	Национална Стратегија за Роми 2022-2030 РОМАКТЕ Д Проценка на потреб итена за една даница 2021	Општина	Јануари 2023- Јуни 2024	151.200,0 0	Донација	Нема разделени податоци за учество на млади Роми за слични обуки	<ul style="list-style-type: none"> - Број на идентификувани млади - Број на вклучени млади - Број на реализирани тренинзи - Број на учесници кои го 	<ul style="list-style-type: none"> - Листи на присутни - Записници од средби - Слика

	ентнинапазаротна трудот	знаењазаактивнобара њенаработа -	ст на пазарот на трудот кај младите Роми	дницата 2021						подобриле нивните вештини и знаење Број на вклучени жени во програмата (минимум 50%)	
7	Обезбедување на редовни бесплатни прегледи за социјално загрозени Роми, пружање на соодветна здравствена заштита и намалување на последите врзани от здравје како резултат на КОВИД 19	<ul style="list-style-type: none"> - Идентификувани социјално загрозени семејства - Спроведени редовни бесплатни прегледи - Најмалку 80% од семејствата добиле навремена превентивна заштита и советување 	<ul style="list-style-type: none"> - Подобрена здравствена состојба кај ромската заедница преку превентивни прегледи на локално ниво 	Национална Стратегија за Роми 2022-2030 РОМАКТЕ Д Проценка на потребителите на дните 2021	Општината и Здравствениот дом	Јануари 2023- Јуни 2024	94.500,00	Ворамкинапостоечки програмна Министерството за здравство има посебни програми кои обезбедуваат бесплатна здравствена заштита со посебен таргет на Ромите и жените Роми како на пример бесплатни ПАП тестови кај гинеколог. 21% од жените Роми не посетуваат гинеколог за време на бременост (извор: РОМАКТЕ Д Извештај за активност за КОВИД 2021)	<ul style="list-style-type: none"> - Број на посетени семејства - Број на спроведени бесплатни прегледи - Број на посетени семејства кои добиле одговорна навремена превентивна заштита - Број на посетени семејства кои добиле одговорна навремена превентивна заштита 	Извештаи од здравствениот дом и општината Листа на посетени семејства Слика од посетителите	
8	Организирање на информативни кампањи и средби со ромската заедница за подигнување на свеста за важноста од вакцинација и од вирусот	<ul style="list-style-type: none"> - Организиран и информативни и средби со заедницата на локално ниво - Спроведени 	<ul style="list-style-type: none"> - Зголемена информираност на ромската заедница за одржување на личното здравје како 	Национална Стратегија за Роми 2022-2030 РОМАКТЕ Д Проценка на потреб	Општина, Здравствениот дом и ромски НВО и	Јануари 2023- Јуни 2024	75.600,00	Ворамкинапостоечка програмна Министерството за здравство. 42.2% од Ромите кои посетиле доктор-специјалист биле дискриминирани Додека пак 44.8% биле дискриминирани	<ul style="list-style-type: none"> - Број на реализирани информативни средби - Број на присутни 	Записници Листа на присутни и Слика	

	КОВИД 19 како и спроведувањенаредовни прегледи и оддржувањенасопственото здравјее особено во периодот после КОВИД 19	- теренски посети во ромските населби	и важноста од вакцинирање и заштита на колективното здравје	итена за едницата 2021					ни додека биле хоспитализирани (Извор: РОМАКТЕД Извештај за КОВИД активност 2021)	- на средбите - Зголемен број на вакцинирани од КОВИД 19 - Бројна же нико иучествувале на средбите и добиле соодветна информација	
9	Обезбедувањенариклучок допитка и квалитетна вода за најмалку 5 социјалнозагрозени семејства од ромската заедница со цел да им се овозможи соодветна санитарна и хигиенски услови како основен предуслов за заштита од КОВИД 19 и други заразни заболувања	- Листа на идентификувани семејства - Приклучени семејствата на водоводна мрежа	- Подобен и санитарните услови и основните услови за живеење на Ромите на локално ниво	Национална Стратегија за Роми 2022-2030 РОМАКТЕД Проценка на потребителна заедница 2021	Општина и Јавно претпријатие за комунална хигиена	Јануари 2023- Јуни 2024	110.250,00	Ворамкинапостоечка програма и буџетна ЈКП	10% Роми немаат пристап до вода во Република Северна Македонија (Извор: Национална Стратегија за Роми 2022-2023)	Бројна приклучени социјалнозагрозени семејствана водоводна мрежа	Решение за приклучок Извештај за приклучени семејствана водоводна мрежа
10	Обезбедувањенариклучок до фекална канализација за најмалку 5 социјалнозагрозени семејства од ромската заедница со цел да им се овозможи соодветна санитарна и хигиенски услови како основен предуслов за заштита од КОВИД 19 и други заразни заболувања	- Листа на идентификувани семејства - Приклучени семејствата на главна фекална мрежа	- Подобен и санитарните услови и основните услови за живеење на Ромите на локално ниво	Национална Стратегија за Роми 2022-2030 РОМАКТЕД Проценка на потребителна заедница 2021	Општина и Јавно претпријатие за комунална хигиена	Јануари 2023- Јуни 2024	110.250,00	Ворамкинапостоечка програма и буџетна ЈКП	16% Роми немаат пристап до јавна канализација во Република Северна Македонија	Бројна приклучени социјалнозагрозени семејствана фекална мрежа	Решение за приклучок Извештај за приклучени семејствана фекална мрежа

	мската заедница со цел да им се овозможи да се одветни санитарни и хигиенски услови како основен предуслов за заштита од КОВИД 19 и други заразни заболувања		живеење на Ромите на локално ниво	Д Проценка на потребителската дигиталност 2021					(Извор: Национална Стратегија за Роми 2022-2023)		
11	Обезбедување на приклучок до електрична енергија на најмалку 5 социјално загрозените семејства од ромската заедница со цел да им се овозможи да се одветни санитарни и хигиенски услови како основен предуслов за заштита од КОВИД 19 и други заразни заболувања	<ul style="list-style-type: none"> - Листа на идентификувани семејства - Приклучени семејствата на електрична енергија 	<ul style="list-style-type: none"> - Подобен и основните услови за живеење на Ромите на локално ниво 	Национална Стратегија за Роми 2022-2030 РОМАКТЕ Д Проценка на потребителската дигиталност 2021	Општина и ЕВН	Јануари 2023- Јуни 2024	157.500,00	Ворамкинапостоечка Програма на Владата и Локалната самоуправа	7% Роми немаат пристап до електрична енергија во Република Северна Македонија (Извор: Национална Стратегија за Роми 2022-2023)	Број на приклучени социјално загрозените семејства на електрична енергија	Решение за приклучок Извештај за приклучени семејства на електрична енергија
12	Изготвување на стратегија и акциски план за општината зараководење со ризици и природни непогоди со цел овозможување на стратешки интервенции за заштита на населението од КОВИД 19 и ублажување на последиците кон ранливи групи	<ul style="list-style-type: none"> - Организиран консултативен средби на општинско ниво - Формирана работна група за развивање на стратегијата - Развиена стратегија и акциски план за раководење со ризици 	<ul style="list-style-type: none"> - Подобен стратешки менаџмент на општините за справување со ризици и природни непогоди 	Стратегија за Роми 2022-2030 РОМАКТЕ Д Проценка на потребителската дигиталност 2021	Општината	Јануари 2023- Јуни 2024	189.000,00	РОМАКТЕ Д Програма	Нема План за Ризик за ранливи групи ниту на национално ниво на локално ниво. Ова произлегува како научена лекција од кризата со пандемијата.	Усвоен План за ризик за ранливи групи на локално ниво во случај на кризи	Усвојување на планот на Советна општина

